

University of Gulan

Analysis of identity in the main characters of the movies *Cafe Transit* and *Blue Scarf*, emphasizing the unity of opposites and the combination of two opposite sexes

Vahideh Ostvar^{1*}

¹. Master of Arts student in Art Research, Faculty of Art, Semnan University, Semnan Iran

* Corresponding Author, vahidehosvar@semnan.ac.ir

ARTICLE INFO ABSTRACT

IRA, 2024

VOL. 2, Issue 1, PP, 1-18

Receive Date: 07 March

2024

Revise Date: 14 March 2024

Accept Date: 25 March 2024

Publish Date: 22 July 2024

Original Article

KEYWORDS: Androgyny; hermaphrodite; Iranian cinema; *Transit café*; blue scarf

Introduction: The term androgyny has deep roots in mythical culture, referring to the combination and overlap of two opposing genders. This concept is notably evident in Greek mythology, particularly in the figure of Hermaphroditus. Many ancient gods also exhibited androgynous characteristics. For example, Shiva, a Hindu deity, is often depicted as half-man and half-woman, embodying traits of both genders. Similarly, Mithra, the ancient Iranian goddess, is recognized as one of the androgynous beings in the Mithraic cult. The concept of androgyny in cinema and art have been consistently utilized as an important element in portraying various characters and ideas. This concept, which refers to the blending and overlapping of masculine and feminine traits, serves as a tool in expressing the complexities of gender and the influence of gender on human life in various cinematic and artistic contexts. Androgynous characters in cinema are those that combine masculine and feminine traits. These characters may confront gender contradictions and complexities, serving as a representation of the effort to balance between the two genders. In cinema, these characters are often portrayed as intriguing and compelling personalities that convey messages of moderation and balance in a gender to the audience. In art and cinema, gender and androgyny themes are used as significant subjects for examining and expressing gender issues. Various artistic works, including films, plays, and paintings, have explored the role of androgyny in sexual identity and the balance between masculine and feminine qualities. The concept of androgyny in cinema and art can serve as a tool for cultural and sociological analysis. Analyzing artistic works focusing on characters and narratives with androgynous features can contribute to a deeper understanding of the role of gender and gender identity in modern societies. "Blue Veil" and "Café Transit" are both films that discuss issues of gender, sexual identity, and the balance between masculine and feminine qualities in traditional and modern societies. In these two films, the concept of androgyny plays a key role in character portrayal and the expression of gender issues. Overall, these films realistically and deeply explore gender issues and the balance between masculine and feminine qualities in Iranian society, highlighting the significant role of androgyny in cinema and art.

Research Problem: The problem of this research is to examine the role and importance of the term androgyny in culture and art. In this regard, the research investigates the role and impact of this term on the characters of Noor, Rasool, and Reyhan in the films "Café Transit" and "Blue Veil." This research focuses on these three main characters and attempts to provide a deeper understanding of the role of these features in their personalities by analyzing the androgynous characteristics in them. The analysis of these characters, including their relationships and interactions in the story, their behaviors, and their impact on the flow of the films, will be the focus of discussion and investigation in the research.

Cite this article:

Ostvar, V. (2024). Analysis of identity in the main characters of the movies *Cafe Transit* and *Blue Scarf*, emphasizing the unity of opposites and the combination of two opposite sexes. *Interdisciplinary Researches of Art*, 2(1), 1-18. doi: 10.22124/ira.2024.26970.1016

Research Methodology: This research is conducted using a descriptive and analytical approach, meaning that it examines and describes various details and aspects related to the subject and then seeks a deeper understanding of the phenomenon through the analysis of this information. The films "Café Transit" and "Blue Veil" have been selected as study samples because their main characters have androgynous gender. In other words, they have mixed or indeterminate gender characteristics. These films have been carefully examined to analyze the process of gender transformations and gender roles in different environments. Thus, the researchers aim to provide a deeper understanding of the role of gender in different societies through these films. Documentary research and text analysis methods have been used to gather information. This means that the research has collected and analyzed the necessary information based on various textual sources such as relevant books and articles on the subject under discussion. These sources include previous studies, cultural and gender research in theoretical texts, and other sources related to the topic.

Research Objectives: The main objective of this research is to examine and analyze the androgynous characteristics in the main characters of the films "Café Transit" and "Blue Veil." This research seeks to provide a better understanding of the role and impact of these features in the story and the evolution of the characters under study through in-depth study and careful analysis.

Research Question: The research seeks to answer the question of how we can identify androgynous concepts in the characters of the films "Café Transit" and "Blue Veil"? How can androgynous characters in films be introduced as representatives of societies with cultural and gender diversity?

Results: The results of this research indicate that various factors, including family, culture, society, economy, and life events, influence the development of personality and gender roles. In this regard, the characters under study make decisions based on their values and personal desires, avoiding conformity to traditions and others' expectations. The analysis of the characters under study shows that with cultural and social compatibility, they contribute to a deeper and more realistic story and help society accept diversity and differences. These results help strengthen ideas of acceptance and reinforce human values in different societies, helping social structures adapt to diversity and differences.

License

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

Copyright © Authors

واکاوی هویت در شخصیت‌های نقش اول فیلم‌های کافه ترانزیت و روسری آبی با تأکید بر وحدت اضداد و تلفیق دو جنس متضاد

وحیده استوار^{۱*}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهش هنر، دانشکده هنر، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

* نویسنده مسئول: vahidehosvar@semnan.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>پژوهش‌های میان‌رشته‌ای هنر، ۱۴۰۳، دوره ۲، شماره ۱، صفحات ۱-۱۸ تاریخ دریافت: ۱۷ اسفند ۱۴۰۲ تاریخ بازنگری: ۲۴ اسفند ۱۴۰۲ تاریخ پذیرش: ۰۶ فروردین ۱۴۰۳ تاریخ انتشار: ۰۱ مرداد ۱۴۰۳</p> <p>مقاله پژوهشی</p> <p>کلید واژه‌ها: آندروژنی، هرمافرودیت، سینمای ایران، کافه ترانزیت، روسری آبی</p>	<p>اصطلاح آندروژنی^۱ قدمتی کهن در فرهنگ اسطوره‌ای دارد که همواره به تلفیق دو جنس متضاد و تداخل آن‌ها با یکدیگر اشاره دارد. این مفهوم در اساطیر یونانی به‌ویژه در شخصیت هرمافرودیت، آشکار می‌شود. اغلب خدایان باستانی مانند شیوا و میترا، ویژگی‌های آندروژنی داشتند. این تحقیق با تمرکز بر شخصیت‌های اصلی نوبر، رسول و ریحان در دو فیلم «کافه ترانزیت» و «روسری آبی»، به بررسی ویژگی آندروژنی در آن‌ها پرداخته است. هدف اصلی این مطالعه، درک عمیق‌تری از ویژگی‌های آندروژنی، تأثیر آن بر داستان، شخصیت‌های فیلم‌ها است. بنابراین محوری‌ترین پرسش‌های پژوهش این خواهد بود که چگونه می‌توان مفاهیم آندروژنی را در شخصیت‌های فیلم‌های «کافه ترانزیت» و «روسری آبی» شناسایی کرد؟ شخصیت‌های آندروژنی در فیلم‌ها چگونه می‌توانند به عنوان نماینده‌هایی از جامعه‌هایی با تنوع فرهنگی و جنسیتی معرفی شوند؟ ویژگی‌های آندروژنی شخصیت‌ها در فیلم‌ها چگونه با تغییرات فرهنگی و اجتماعی تطابق دارد؟ روش تحقیق مبتنی بر تحلیلی و توصیفی بوده و در گردآوری اطلاعات از منابع اسنادی استفاده شده است. در این راستا ابتدا مفاهیمی را مانند هرم‌آفرودیت که به ایده ترکیب و تراکم جنسیت‌ها اشاره دارد شرح می‌دهد و سپس به تحلیل نمونه‌ها بر اساس شخصیت‌های زن اول در فیلم‌ها می‌پردازد که دارای جنسیت آندروژن هستند. تحلیل پژوهش نیز بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری این شخصیت‌ها صورت گرفته و به بررسی نقش آن‌ها در ساختار داستان و تأثیر آن بر روایت کلی پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهند که جنسیت و نقش‌های جنسیتی در روایت داستان‌های گوناگون پویا، قابل‌تغییر هستند و بسته به شرایط فردی، فرهنگی و اجتماعی، افراد می‌توانند ویژگی‌های مختلفی را از هر دو جنس بیان کنند.</p>

ارجاع به این مقاله: استوار، وحیده. (۱۴۰۳). واکاوی هویت در شخصیت‌های نقش اول فیلم‌های کافه ترانزیت و روسری آبی با تأکید بر وحدت اضداد و تلفیق دو جنس متضاد. پژوهش‌های میان‌رشته‌ای هنر، ۲(۱)، ۱-۱۸. doi: 10.22124/ira.2024.26970.1016

بیان مسئله

در اسطوره‌های یونان، هرمافرودیت، زادهٔ هرمس^۲ و آفرودیت^۳ است. هرمس از نسل زئوس بوده که با آفرودیت، الهه عشق ازدواج کرده و از این ازدواج، فرزند پسری به نام هرمافرودیت به دنیا می‌آید که به دست فرشتگان طبیعت^۴ در کوهستان آیداه^۵ پرورش می‌یابد. این جوان زیبا و سرکش، زیبایی و جذابیت پدر و مادرش را به ارث برده است. او آزاد و خودمختار، اما در برابر زنان خجول و حازم است. یک روز، هرمافرودیت برهنه در دریاچه‌ای زلال آبتنی می‌کند و نگاه سالماسیس^۶ یکی از فرشتگان دریاچه، به او می‌افتد. این الهه بی‌پروا، شدیداً عاشق هرمافرودیت می‌شود و برای وصال او به داخل آب می‌رود. هرمافرودیت این نوجوان باحیا سعی می‌کند او را از بوسیدن خود بازدارد، اما عشق سالماسیس به او به‌گونه‌ای است که خدایان آرزوی او را برآورده کرده و تن او را با تن هرمافرودیت یگانه می‌کنند: یعنی دو کس در یک کالبد.

هرمافرودیت، موجودی دوجنسی است که قدرت و زیبایی مردانه و زنانه را در خود جمع کرده است. او به‌عنوان نشانه‌ای از تضادها و همچنین به‌عنوان سمبلی از آغاز و پایان در اساطیر حضور دارد. این وجود مقدس، نمادی از هم‌آمیختگی و جدایی، از دوگانگی و کمال به دوبارگی، به‌صورتی یک جنسیت واحد در خود دارد. به‌علاوه، در داستان‌های «تخیلی» صادق هدایت، از جمله در رمان «بوف کور»، اتفاقات به‌طرزی برعکس از اسطوره‌های یونانی رخ می‌دهد. در این داستان، ایدهٔ یکی‌شدن با جنس مخالف، به‌طور معمول به‌طرز غیرمنتظره‌ای بیان می‌شود. به‌عنوان مثال، در داستان «بوف کور»، شخصیت اصلی که مذکر است، آرزوی پیوستن با جنس مؤنث را با خود حمل می‌کند. این نقل از تصورات سنتی و اسطوره‌های قدیمی به‌منظور انتقاد و بررسی اعتقادات جامعه در داستان‌نویسی مدرن انجام می‌شود (Kianoush, 2003, 52-53). اولین اشاره به هرمافرودیت در کتاب بیبلیوتکا هیستوریکا، اثری از دیودوروس سیسیلیایی، دیده می‌شود. اوشیما در این اثر روایت مردی دوجنسه و روایتی تاریخی و فرهنگی از اساطیر یونان باستان است. در این کتاب، هرمافرودیت به‌عنوان فرزند هرمس و آفرودیت ذکر شده و نام او به‌عنوان یک ترکیب از نام این دو خدا ارائه می‌شود. هرمافرودیت در این کتاب به‌عنوان خدایی که گاهی در میان مردم دیده می‌شود توصیف می‌شود. او بدنی زنانه و ظریف دارد، اما به‌علت کیفیت و قدرتی مردانه در برخی جنبه‌ها نیز شناخته می‌شود. این موجودات، زمانی که بین مردم دیده می‌شوند، به‌عنوان نشانه‌هایی از آینده خوب و بد، خبر می‌دهند؛ به‌عبارتی، نشانه‌هایی از خوشبختی و شادی یا بلایا و ناراحتی را اعلام می‌کنند. دیودوروس با این توصیفات، تأکید می‌کند که هرمافرودیت به‌عنوان یکی از خدایان مهم در اسطوره‌ها و باورهای یونان باستان شناخته می‌شود (Dadkhah Tehrani & Nazerzadeh Kermani, 2015, 69). اوشیما نیز در اسطوره ادیب، نمادی از هرمافرودیت است و یادآور تیرزیاس، شخصیتی که با ویژگی مذکر و مؤنث به‌طور هم‌زمان بوده است. در این اسطوره، ادیب برای رسیدن به بلوغ و کمال، سفری پرخطر و پرماجر آغاز می‌کند و اوشیما به‌نوعی نمادی از نگهبان آستانه و راهنمای ادیب در این سفر است. در اسطوره‌ها، این وجود مقدس، دو جنسیت را نشان می‌دهد که نماد آغاز هبوط از کمال به دوگانگی است. این دوگانگی نشان‌دهندهٔ تضادها و انقسامات در انسان است که او را از کمال محروم می‌کند؛

اما با جدا کردن و تلخیص این دو جنسیت، انسان به سمت کمال نزدیک‌تر می‌شود. به‌عنوان مثال، در اساطیر یونان، تیرزیاس نیز یک مذکر. مؤنث بود که این نشان می‌دهد که تضادهای فردی و روحی در انسان به‌طوری‌که او به سمت کمال نزدیک شده، فروریخته است. به‌عبارت‌دیگر، این دوگانگی و تضادها نشان‌دهنده مسیری است که انسان برای رسیدن به کمال خود پیش می‌رود (Ibid).

همان‌طور که از نظر گذشت، این مفهوم از گذشته‌های دور در اساطیر یونانی تا فرهنگ‌های باستانی هندو و ایرانی، از جمله مفاهیم مهم و چند بُعدی جنسیتی بوده است که در هنر و سینما نیز به‌عنوان ابزاری برای بیان و تجسم پیچیدگی‌های جنسیتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این مفهوم در سینما و هنر، به‌عنوان یک رویکرد خلاقانه برای بیان مسائل جنسیتی و تأثیرات آن در زندگی انسانی، به‌کار گرفته می‌شود. شخصیت‌های آندروژنیک که ویژگی‌های مردانه و زنانه را در خود ترکیب می‌کنند، در این آثار به تصویر کشیده می‌شوند و نمایانگر تلاش برای تعادل بین این دو جنس و پذیرش تنوع جنسیتی در جامعه هستند. این شخصیت‌ها به‌عنوان نمایندگانی از پیچیدگی‌های جنسیتی و نیز نمادی از تلاش انسان برای شکل‌دهی به هویت جنسی خود، مورد مطالعه و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند.

این مقاله به بررسی مفهوم آندروژنی در هنر و سینما به‌عنوان یک ابزار جهت بررسی و تجسم پیچیدگی‌های جنسیتی و تعادل بین ویژگی‌های مردانه و زنانه می‌پردازد. با مطالعه و تحلیل موارد مختلف از جمله شخصیت‌های آندروژنیک در فیلم‌ها و آثار هنری، تأثیرات این مفهوم بر نمایش هویت جنسیتی و نقش آن در جامعه مدرن، به‌دقت بررسی می‌شود. همچنین، با استفاده از رویکردهای تحلیل فرهنگی و جامعه‌شناختی، نقش و اهمیت این مفهوم در تعادل جنسیتی و شکل‌دهی به هویت فردی و جامعه‌ای ارزیابی می‌شود. این مقاله سعی دارد تا نقش مفهوم آندروژنی در سینما و هنر را به‌عنوان یک ابزار قدرتمند برای بررسی و تجسم پیچیدگی‌های جنسیتی و تأثیرگذاری آن در زندگی انسانی، به وضوح بیان کند.

مسئله این تحقیق بررسی نقش و اهمیت اصطلاح آندروژنی در فرهنگ و هنر است. در این راستا پژوهش به بررسی نقش و تأثیر این اصطلاح در شخصیت‌های نوبر، رسول و ریحان در فیلم‌های «کافه ترانزیت» و «روسری آبی» می‌پردازد. تمرکز این تحقیق بر این سه شخصیت بوده و سعی دارد با تحلیل عمیق و تفسیر ویژگی‌های آندروژنی در آن‌ها، به درک عمیق‌تری از نقش این ویژگی در داستان و تأثیر آن بر روایت کلی فیلم‌ها بپردازد. تحلیل نقش این شخصیت‌ها، از جمله روابط و تعاملات‌شان در داستان، رفتارهای‌شان و تأثیر آن‌ها بر جریان روایت فیلم‌ها، محور اصلی بحث و بررسی پژوهش خواهد بود. این تحلیل‌ها بر پایه روش تحلیلی توصیفی و گردآوری اطلاعات بر اساس منابع اسنادی و تحقیقات پیشین انجام می‌شود تا به نتایج قابل اعتمادی دست یابد. این موضوع یکی از مباحث پرطرفدار در زمینه‌های فلسفی و علمی است که توسط پژوهش‌های بسیاری مورد بررسی قرار گرفته است. تحقیق حاضر قصد دارد به واکاوی و بررسی این موضوعات بپردازد و آرای مختلف اندیشمندان درباره این موضوع و گسترش آن در جامعه را مورد بررسی قرار دهد. در پایان، تحقیق سعی دارد با ارائه نتایج و یافته‌های خود، به درک بهتری از

نقش و اهمیت ویژگی‌های آندروژنی در فیلم‌های مورد بررسی بپردازد و تأثیر آن بر جامعه و فرهنگ را واکاوی کند. به عبارت دیگر، این تحقیق در نهایت سعی دارد تا نقش آندروژنیتیه در ساختار داستانی و انتقال پیام‌های فیلم‌ها را به‌طور جامع‌تر مورد بررسی قرار دهد و نتایج آن را در جهت بهبود فهم جامعه از مسائل جنسیتی و هنری به‌کار گیرد. اهمیت این مطالعه در آن بوده که می‌تواند در فهم بهتر خصوصیت مستتر آندژن در شخصیت‌های افراد و اثرات آن بر جوامع کمک کند و نقش آن در توسعه و تحول جوامع مدرن را روشن‌تر کند.

مبانی نظری

هرمافرودیت

هرمافرودیتسم، وضعیتی است که در آن فرد، صفات و ویژگی‌های زنانه و مردانه را همزمان دارا بوده است. این اصطلاح برای افرادی به‌کار می‌رود که جنبه‌های زنانه و مردانه در ظاهر و هویت‌شان ترکیب شده است (Amirabadi, Farahani & Ghiyoomzadeh, 2020, 12). هرمافرودیت‌ها به‌عنوان افرادی شناخته می‌شوند که همزمان به هر دو جنس، مردانه و زنانه، کشش و جاذبه جنسی را احساس می‌کنند. این افراد به‌دلیل داشتن ویژگی‌ها و جنبه‌های متمایز از دوجنسیت معمولی، از دیگران تفاوت‌هایی دارند. آنها نه‌تنها به کشش جنسی دو جنس محدود نمی‌شوند، بلکه همچنین هویت شخصیتی که هماهنگ با هویت‌های مردانه و زنانه آنها است، را تجربه می‌کنند (Ibid, 13). هرمافرودیت‌ها به‌عنوان افراد میان‌جنسی شناخته می‌شوند؛ به این معنا که در زمان تولد با دستگاه تناسلی نوعی اندام جنسی به‌دنیا می‌آیند که با تعریف معمولی از جنس مردانه و زنانه ناسازگار است. به عبارت دیگر، تفکیک جنسی این افراد مبهم است و نمی‌توان آنها را به‌عنوان مرد یا زن مشخص کرد؛ بنابراین، آنها در طیف میان‌جنسی قرار می‌گیرند که ویژگی‌های جنسیتی آنها به‌طور واضح تعریف نمی‌شود (Ibid).

اصل نر ماده

یونگ اعتقاد دارد که این ویژگی تا حدودی ناشی از ژنتیک و ترشح هورمون‌هاست؛ اما بیشتر به‌دلیل تجارب نژادی مرد با زن و زن با مرد است. به عبارت دیگر، او معتقد است که به‌دلیل زندگی صدها هزار ساله مرد و زن با یکدیگر، مرد تا حدودی ویژگی‌های زنانه پیدا کرده و زن نیز تا حدودی ویژگی‌های مردانه را به خود اختصاص داده است. این اعتقاد که هر مردی ویژگی‌های زنانه و هر زنی ویژگی‌های مردانه را درون خود دارد، باوری کهن و مبتنی بر آن است که انسان در اصل دوجنسی بوده است. به عبارت دیگر، این باور می‌گوید که «انسان نخستین» در اصل یک موجود دوجنسی یا هرمافرودیت بوده است. در افسانه‌ها و اساطیر، این ایده از اینکه یک اصل نر و یک اصل ماده پهلو به پهلو در جسم وجود داشته باشند، همواره بیان شده است. در بسیاری از ادیان هند و اروپایی، مفهوم یک موجود نخستین دوجنسیتی که همزمان ویژگی‌های زنانه و مردانه را دارد، بسیار متداول است. به‌عنوان مثال، در هندوئیسم، برخی از افسانه‌ها و متون مذهبی به این موضوع اشاره می‌کنند؛ مانند دوجنسیتی‌بودن دوستی‌پروری، خدایی که همزمان خدای مردانه و زنانه است. به‌طور مشابه، در ادیان اروپایی نیز، مانند میتراپیسم در روم،

مفاهیمی از دوجنسیتی وجود دارد که مربوط به خدایان و خدایانه‌ها است. این مفاهیم نشان می‌دهند که ایده یک موجود نخستین دوجنسیتی در میان ادیان مختلف و فرهنگ‌های مختلف گسترده است. در «رساله ضیافت» آریستوفان، اسطوره‌ای با نام آمیزه‌ای از نر و ماده روایت می‌شود که مطابق آن، در آغاز خلقت، هر فرد از انسان‌ها به صورت همافرودیت یا آمیزه‌ای از جنس نر و ماده بودند. اما زمانی که آن‌ها قصد داشتند خدایان را از کوه المپ فراخوانند، زئوس، پادشاه خدایان، امری صادر کرد که هریک از آن‌ها را به دو نیمه تقسیم کنند. این اسطوره در زمینه معنویت و نسبت انسان به خداها و طبیعت، مفاهیم وجودی و جنسیت تأملاتی ارائه می‌دهد (Plato, 2002, 115-).

آندروژنی

اصطلاح آندروژنی یک واژه یونانی است که از دو بخش از andro (مرد) و gyn (زن) تشکیل شده و به معنای آمیزه‌ای از ویژگی‌های روانی و جسمی مردانه و زنانه است. این اصطلاح باید از مفهوم نر-مادگی که به طور عمده یک وضعیت فیزیکی است، متمایز شود. آندروژنی تاریخچه‌ای طولانی دارد. در اوایل نظریه‌های فمینیستی، معمولاً به الگویی دو رگه تأکید می‌شد. به عنوان مثال، الیزابت گدی استانتن در کتاب *زنان و مردان: پرده‌ها و پشت پرده‌ها* (۱۸۹۵)، انسان ساکن بهشت را به عنوان یک موجود دوجنسیتی توصیف کرد. ویرجینیا وولف نیز در آثار خود، همچون *اتاقی از آن خود*، دوجنسیتی را به عنوان یک مفهوم پیوستاری دید، که افراد می‌توانند بدون توجه به تاریخ یا سنت، جایگاه خود را در آن پیدا کنند. در زمینه روانشناسی فمینیستی، ساندرام بام آرمونی به نام «منشاء نقش جنسیتی» را ارائه کرد که نشان می‌دهد هرچه فرد باهوش‌تر باشد، دوجنسیتی بیشتری دارد (Ansarian, 2005, 124). در دیدگاه ساندرام بام، آندروژن‌ها گونه‌ای جداگانه از دیگران دارند و از لحاظ بهداشت روانی، منش و الاتری برخوردار هستند. او معتقد است که آندروژن‌ها در بند مفاهیم خشک اندیشانه نقش جنسیتی نمی‌مانند و به راحتی به موقعیت‌های گوناگون و گسترده‌تر پاسخ می‌دهند و از این رو آزادتر عمل می‌کنند. پژوهش‌های بام نشان می‌دهد، افرادی که دارای آندروژنی بالاتر هستند، استقلال بیشتری دارند و در تعامل با کودکان نیز مهرورزتر عمل می‌کنند. بنابراین، آندروژن‌ها به شدت انعطاف‌پذیر هستند و در انجام کارهای مردانه، به شیوه‌ای مردانه و در انجام کارهای زنانه، به روشی زنانه عمل می‌کنند. از دیدگاه وی، آندروژن‌ها از دیگران کامل‌تر و بهتر هستند و نمرات عزت‌نفس آن‌ها از مردان و زنان سنتی بیشتر است (Abolqhasemi & Kiyamarsi, 2006, 57).

تعادلی بین جانب مردانه و زنانه روح

این دیدگاه ازدواج را به عنوان یک تعادل روحی بین جنبه‌های مردانه و زنانه می‌بیند و به آن اهمیت بسیاری می‌دهد. در این دیدگاه، کیمیایگری بر مفهوم انسان به عنوان یک موجود دویاره تأکید دارد. به این معنا که انسان از یک حالت اصیل آدمیت خود که به نوعی یک واحدیت است، دور شده است و باید با یکپارچگی دوباره با این دو نیروی ناسازگار آشتی کند. این دوگانگی درونی، طبق این دیدگاه، یک ویژگی فطری در طبیعت انسان است که به عنوان یک محصول از هیبت انسان از محضر خدا تعریف می‌شود. این نگرش می‌خواهد به ما بگوید که از زمان فقدان انسان از حالت

اولیه‌اش، وظیفه او است که با بازیابی تعادل دوپاره درونی خود، به حالت طبیعی و کامل خود بازگردد. همان‌گونه که در این دیدگاه، آدم و حوا فقط پس از هبوط از حالت اولیة خود و رانده شدن به جریان زندگی با تجارب زادوولد و مرگ، به تضاد داخلی خود پی می‌برند. اما این تجربه تضاد و هبوط، برای آن‌ها یک فرصت است تا طبیعت کامل خود را بازیابند. این بازیابی طبیعت کامل انسان، که در زبان کیمیاگری با رمز دوجنسی نر-ماده نشان داده می‌شود، شرط لازمی است برای یگانگی و اتحاد با خدا. به عبارت دیگر، فرآیند بازیابی طبیعت کامل انسان، به معنای بازگشت به وضعیت اصیل و یگانگی با مخلوقات و طبیعت، یکی از شرایط اساسی و ضروری برای اتحاد با خداست (Burckhardt, 2008, 169). در این دیدگاه، حقیقت این است که با آمیزش آدم و حوا، دو پاره نخستین دوباره به یکدیگر پیوند می‌خورند و وحدت نخستین دوباره به وجود می‌آید. موجود دوجنسی هرمسی که به صورت توأمان روی ازدهای طبیعت در میان درختان خورشید و ماه ایستاده است، نمادی از این وحدت است. این موجود دوجنسی دارای بال‌هایی است و در دست راستش ماری چنبرین و در دست چپش یک جام با سه مار دارد. نیمه مردانه‌اش سرخپوش و نیمه زنانه‌اش سفیدپوش است. این نمادگری‌ها نشان‌دهنده توازن و هماهنگی بین جنس‌ها و همچنین بین نقاط مختلف طبیعت است (Ibid, 170).

گفتمان دو جنسیتی

در قرن بیستم، گفتمان پزشکی نیز همسو با تغییرات و تحولات اجتماعی، فرهنگی و علمی به وجود آمده است. یکی از موضوعاتی که در این گفتمان پزشکی مورد توجه قرار گرفته، مطالعه تفاوت‌های مغزی بین جنس‌ها است. با بررسی این تفاوت‌ها، تلاش می‌شود تا عوامل زیستی و عصبی که در عشق و روابط جنسیتی نقش دارند، شناخته شود. این اطلاعات می‌توانند به توجیه و تبیین عشق و رزی‌های متفاوت بین زنان و مردان کمک کنند و همچنین به فهم بهتری از روابط جنسیتی و عوامل مؤثر در آنها منجر شوند. این پژوهش‌ها و تحقیقات پزشکی به دلیل اهمیت بالای موضوعات مربوط به سلامت جنسی، مورد توجه زیادی قرار گرفته و همچنین به شناخت بهتر و بهبود مشکلات جنسی مردم کمک می‌کنند.

نظریه دوجنسیتی و نگاه متفکرین و اندیشمندان در طول تاریخ

آریستوفان

در رساله ضیافت افلاطون، آریستوفانس توصیفی جالب از آغاز وجود انسان‌ها ارائه می‌دهد که به گفتمانی تک جنسی/جنسیتی نزدیک است. او معتقد است که اولین انسان‌ها سه گونه بودند: نر کامل، ماده کامل و نر-ماده. این انسان‌ها شکلی مدور داشتند با چهار دست و پا، یک سر و دو صورت، چهار گوش و دو دستگاه تناسلی. این تصویر به وضوح نشان‌دهنده تلاش آریستوفان برای توصیف تنوع و تکامل انسان و همچنین مبنایی تک جنسی/جنسیتی دارد که در آغاز ایجاد شده است. لذا این موضوع بیان می‌کند که انسان‌ها در ابتدا به صورتی کامل و یکپارچه بودند و تفاوت‌های جنسیتی بعدها به وجود آمده‌اند. وی، مردان کامل را فرزندان خورشید و زنان کامل را

فرزندان زمین می‌شناخت، و نر-ماده‌ها را فرزندان ماه. داستانی عجیب درباره پیدایش انسان‌ها با توجه به شکل و صورت فعلی آنها را بیان می‌کند. بر اساس داستان او، این انسان‌های چابک در یک زمان، تصمیم گرفتند که به خدایان حمله کنند و تسلط بر آنان پیدا کنند. این موضوع باعث شد که خدایان در جلسه‌ای در آسمان ابتدا تصمیم بگیرند که آنها را با صاعقه به کل سوزانند. اما اگر این کار را می‌کردند، دیگر پرستنده‌ای باقی نمی‌ماند که قربانی به درگاه‌شان بفرستند. این اتفاق زئوس، پادشاه خدایان، تدبیر کرد که انسان‌ها را به دو نیمه تقسیم کند. این کار هم از نیروی آنها کم می‌کرد و هم تعداد پرستندگان خداها را افزایش می‌داد. و اگر آنها باز هم سرکشی می‌کردند، دوباره آنها را به دو نیمه تقسیم می‌کرد تا برای راه رفتن به یک پا محکم و پایدار شوند. به این صورت بود که در افسانه‌ای از آریستوفانس، هر نیمه انسان پیوسته در آرزو و به دنبال نیمه دیگرش بود؛ در مردان کامل، نیمه نر به دنبال نیمه دیگری از نر می‌رفت و در زنان کامل نیز همین‌طور، و در نر-ماده‌ها، نیمه نر به دنبال نیمه ماده‌اش می‌رفت و برعکس. به تعبیر آریستوفانس، «مردانی که نیمه جنس نر-ماده هستند، پیوسته به دنبال زنان هستند و مردان و زنان شهوت‌خوار و زناکار از این دسته هستند. زنانی که نیمه زن کامل هستند، به مردان اعتنایی ندارند و دل به زنان می‌بندند. مردانی که نیمه مرد کامل هستند، به دنبال مردان می‌روند و آنها را در آغوش می‌کشند و اینان بهترین مردان هستند» (Plato, 2002, 119). در روایت عشق کامل و والا از نظر آریستوفانس، اتفاقی که بین مردان و زنان کامل رخ می‌دهد، کسانی هستند که طبیعتاً به ازدواج و زناشویی مایل نیستند و تنها به رسم و عادت این موضوع را پیروی می‌کنند، اما با این حال خرسندند که بتوانند ازدواج نکنند (Ibid, 115). این افراد، با وجود عدم تمایل به زناشویی، هنوز از زندگی مجرد خود لذت می‌برند و از این وضعیت راضی هستند. آنها تصور می‌کنند که ازدواج یک وظیفه اجتماعی است و نیازی به ارتباط عاطفی یا علاقه عمیق ندارند. این افراد عمدتاً به دنبال آزادی شخصی و استقلال هستند و از آنجا که ارزشمندی‌های عمیق عاشقانه را نمی‌پذیرند، به تنهایی و مستقل بودن خود افتخار می‌کنند (Ibid, 119).

افلاطون

افلاطون در رساله مشهور *صیافت*، افلاطون در بحثی که درباره ماهیت عشق صحبت می‌کند، به مفهومی که اریستوفانس و اروکسیمخوس با سقراط درباره عشق مطرح کرده‌اند، اشاره می‌کند. او به این نکته اشاره می‌کند که شکل اولیه انسان گرد بوده و پشت و پهلوهایش متشکل از یک دایره بوده است. این انسان، چهار دست، چهار پا، یک سر و دو صورت دارد که به چهار جهت مختلف نگاه می‌کند و یک گردن گردان بوده که بر آن چهار گوش وجود داشته است (Plato, 2002, 115).

ابن دباغ

ابن دباغ از حکمای مسلمان قرن هشتم، در کتاب *مشارق انوار القلوب*، نظریه «نیمه گمشده» افلاطون را به این صورت توضیح می‌دهد: «یکی از علما (افلاطون) گفته است که جوان‌ها همچون دایره‌هایی آفریده شده‌اند و هر دایره بین دو شخص تقسیم شده است. هر فرد در این جهان، شخصی را می‌جوید که دایره روح او به آن کامل شود» (Ibn

(Dabbagh, 2000, 69-70). این توضیح معمولاً به معنای آن است که هر فرد در جست‌وجوی رابطه‌ای است که باعث کامل شدن و تحقق پتانسیل‌ها و ویژگی‌هایش شود. به عبارت دیگر، هر فرد تمایل دارد که با شخصی که بهترین مکمل و همسویی برایش است، ارتباط برقرار کند. در این نقد، اشاره‌ای به نظریه افلاطون در مورد «نیمه گمشده» می‌شود. نقدکننده این نظر می‌گوید که این ادعا به نظر می‌رسد که نفوس به صورت جزء و قسمت شده‌اند که این ممکن نیست. او می‌بیند که نفوس بخشی از دنیای مادی نیستند و بنابراین ایده قسمت شدن یا تقسیم نفوس انسانی، محال است. او ادعا می‌کند که تقسیم و قسمت شدن، ویژگی‌هایی از دنیای جسمی است و با نفوس انسانی همخوانی ندارد (Ibid, 70). این اظهار نظر تلاشی است برای توجیه یا تبیین نظریه افلاطون درباره «نیمه گمشده». این نقد به این معنی است که سخنان افلاطون در واقع به هماهنگی و تطابق درونی بین دو شخص اشاره دارد، به نحوی که آن دو به سمت یکپارچه‌سازی خود و تحقق پتانسیل‌هایشان حرکت کنند. این نقد می‌گوید که در این فرآیند، اشکال و ابهاماتی وجود دارد، اما در اصل همان چیزی است که ما قبلاً مورد توجه قرار دادیم؛ یعنی دو صورت استعداد به هم نزدیک می‌شوند تا در نهایت یکپارچه شوند و پدیده‌ای از تطابق ذهنی ظاهر شود. این مسئله در واقع تنها با تجربه و شناخت بهتر از طریق تمرین و تلاش می‌تواند بیانگر شود (Ibid).

پیشینه پژوهش

پژوهش‌هایی که تاکنون در این زمینه صورت گرفته بیشتر پیرامون مطالعه و تحلیل اسطوره‌ها، روان‌شناسی و علوم زیست‌شناسی بوده است. این پژوهش‌ها تلاش دارند تا ارتباطات بین این حوزه‌ها را بررسی کنند و به درک بهتری از نقش جنسیت و دوجنسیت در فرهنگ و روان‌شناسی انسان بپردازند. یکی از مواردی که برای مطالعه آندروژنی مورد بررسی قرار گرفته، افسانه‌ای از اقوام هند و اروپا است. در این افسانه، اولین انسان به نام پوروشه خود را به دو بخش یا جنس تقسیم می‌کند یا از خود همزادی پدید می‌آورد. این افسانه‌ها نقش مهمی در تبیین و درک نظام جنسیتی در فرهنگ‌ها و جوامع دارند و موضوعات مرتبط با آن‌ها موضوع پژوهش‌های بسیاری شده است (Razi, 2002 B, 2601). در اساطیر اسکاندیناویایی، بوری نام نخستین موجود انسانی است که نر-ماده است و از او دختر و پسر ایجاد شدند (Razi, 2002 A, 1800). آئینا و آئیموس یونگ نیز به این پندار کهن برمی‌گردد که موجود انسان نخستین در اصل، دوجنسی و نر و ماده بوده است، بعد بین دو جزء نر و ماده موجود انسانی جدایی افتاده و ما اکنون ویژگی‌های روانی جنس مکمل خود را که از ما جدا شده، با خود همراه داریم؛ بدین‌گونه، در هر کس تصویر مکمل روانی وی از جنس مخالفش نهفته است (Allendy, 2000, 135). در تلمود (شرح تورات) آمده است «خداوند آدم را دارای دو چهره آفرید؛ به طوری که در یک سو مرد و در طرف دیگر زن قرار داشت. سپس این آفریده را از وسط به دو نیم ساخت» (Shamisa, 1997, 29).

در برخی پژوهش‌ها به تحلیل دو فیلم کافه ترانزیت و روسری آبی اشاره شده که به صورت مختصر شامل موارد زیر می‌شود.

مؤلفان مقاله «تحلیل انتقادی گفتمان فیلم روسری آبی» (Sojoodi & Ahmadi, 2009) نتیجه می‌گیرند که در فیلم «روسری آبی»، با وجود تأکید بر محوریت زن و نقش مهم زنان در داستان، فیلمساز نیز ناخودآگاه به مسائل ایدئولوژیک از منظری مردانه نگاه می‌کند. این نگاه مردانه، باعث می‌شود که مسائل واقعی و فرهنگی به‌طور کامل و بی‌طرفانه بازنمایی نشوند و گفتمان فیلم تحت‌تأثیر الگوهای فرهنگی و سنت‌های مردانه قرار بگیرد. محمودی بختیاری و ناصری در مقاله «زن به مثابه شخص آندروژن در دو فیلم از سینمای ایران: بررسی فیلم‌های روسری آبی و کافه ترانزیت» به این نتیجه می‌رسند که برخی زنان برای احقاق حقوق یا بهبود زندگی، ویژگی‌های آندروژنی را به خود وارد می‌کنند و در نتیجه به انسان‌های آندروژنس تبدیل می‌شوند، همچنین برخی مردان نیز ممکن است به زن‌پوشی روی آورده و به‌منظور تحقیر یا فرار از موقعیت‌های دشوار، ویژگی‌های زنانه را به خود اختصاص دهند (Mahmoudi Bakhtiari & Naseri, 2018). نویسندگان مقاله «مطالعه نشانه‌شناختی بازنمایی زن در فیلم‌های سینمایی ایران (مطالعه موردی: فیلم‌های سگ‌کشی، چهارشنبه‌سوری و کافه ترانزیت)» به این دستاورد می‌رسند که در فیلم‌های مورد نظر زنان به عنوان اشخاصی غیرمستقل و تابع از مردان نمایش داده می‌شوند و نظام مردسالاری مفاهیم مردانه را تقویت و مفاهیم زنانه را تضعیف می‌کند (Mohammadpour, Malek Sadeghi & Alizadeh, 2012). دادگران و جلیلیان در مقاله «بررسی جایگاه اجتماعی زن در آثار فیلمسازان زن و مرد (کافه ترانزیت و زیر پوست شهر)» به این نتیجه دست می‌یابند که کارگردانان زن در فیلم‌ها بازنمایی موقعیت اجتماعی زنان را بهتر و عادلانه‌تر نشان می‌دهند، درحالی‌که کارگردانان مرد معمولاً زنان را به شکلی که با فرهنگ مردسالاری همخوانی دارد، نمایش می‌دهند (Dadgaran & Jalilian, 2011). مقاله «بازنمایی و برساخت سوژه زن سرپرست خانوار در سینمای ایران (نشانه‌شناسی فیلم‌های روسری آبی، کافه ترانزیت و دهلیز)» به این نتیجه دست می‌یابد که فیلم‌ها نقش زنان سرپرست خانوار را به‌صورت متنوعی از قبیل زن خانه‌دار تا زنان متعهد به خانواده بازنمایی می‌کنند. در این بازنمایی‌ها، مسائل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی زنان مورد توجه قرار می‌گیرد (Mohammadpour, Taghiabadi & Shalchi, 2022). علی‌رغم اهمیت سایر پژوهش‌ها، این پژوهش با هدف بررسی نقش و اهمیت ویژگی‌های آندروژنی در داستان و پیام فیلم‌ها ارائه شده است. هدف اصلی این تحقیق اهمیت اصطلاح آندروژنی در فرهنگ و هنر، بهبود فهم روابط جنسیتی و تأثیر آن بر جامعه است. بنابراین، این پژوهش برای علاقه‌مندان به هنر و فرهنگ، به‌ویژه افرادی که به تحلیل عمیق داستان‌ها و شخصیت‌ها علاقه‌مندند، مفید خواهد بود. همچنین می‌تواند برای افرادی که به مطالعات جنسیتی و اجتماعی علاقه‌مند هستند، جذاب و توجیه‌پذیر باشد؛ زیرا به بهبود فهم از تفاوت‌های جنسیتی و نقش آن در فرهنگ و هنر می‌پردازد. این پژوهش با تمرکز ویژه بر نقش و اهمیت ویژگی‌های آندروژنی در داستان و پیام فیلم‌ها از سایر پژوهش‌ها در زمینه فرهنگ و هنر متمایز است. همچنین به دلیل رویکرد تحلیلی و عمیق خود به داستان و شخصیت‌ها، این پژوهش ارزش افزوده‌ای به درک از عناصر هنری و فرهنگی فیلم‌ها اضافه می‌کند و بنابراین می‌تواند این تحقیق را از دیگر مطالعات در این زمینه متمایز سازد.

روش پژوهش

این پژوهش، با بهره‌گیری از رویکرد کیفی، توصیفی و تحلیلی صورت گرفته و نمونه‌های خود را از فیلم‌های کافه ترانزیت و روسری آبی انتخاب کرده است که شخصیت‌های اول آن‌ها دارای جنسیت آندروژن هستند. این فیلم‌ها با دقت تحلیل شده‌اند تا روند تحولات جنسیتی و نقش‌های جنسیتی در محیط‌های مختلف بررسی شود. برای گردآوری اطلاعات از روش اسنادی و از نوع متن خوانی استفاده شده و بیشتر شامل متن کتب و مقالات مرتبط با موضوع مورد بحث است.

یافته‌ها و بحث

مفهوم آندروژنی در تحقیقات «ساندرا بَم»

ساندرا بَم معتقد است که مفهوم آندروژنی، به انعطاف فرد در انتخاب رفتارهایی که به‌طور معمول مردانه یا زنانه در نظر گرفته می‌شوند، وابسته است. به عبارت دیگر، یک فرد آندروژن، با توجه به شرایط اجتماعی و فرهنگی خود، می‌تواند در عین خصوصیت‌هایی مانند قدرت و تصمیم‌گیری، از سوی دیگر، با حساسیت و همدلی همراه باشد. این فرد قادر است از محدودیت‌هایی که از نظر جنسیتی معمولاً تعیین می‌شود، فرار کند و با انتخاب رفتارهای مردانه یا زنانه، بر فشارهایی که از نقش‌های سنتی جنسیتی ناشی می‌شود، غلبه کند (Cook, 1985, 465). به‌طور طبیعی، ارزیابی فرد از خود، با توجه به ادراک جنسیتی خود صورت می‌پذیرد. با این حال، ممکن است این ارزیابی با هنجارها و نقش‌های جنسیتی اجتماعی در تضاد باشد که این موجب افسردگی، اضطراب، ناامیدی و حتی احساس طردشدگی از سوی جامعه می‌شود. در این حالت، فرد ممکن است با مشکلات روبه‌رو شده و احساس عدم تطابق با انتظارات اجتماعی داشته باشد، که می‌تواند به وضعیت‌های روانی ناخوشایندی منجر شود.

ساندرا بَم، پس از تدوین یک مقیاس برای مردانگی و زنانگی و ابداع مفهوم آندروژنی، به بررسی عمیق‌تری از نقش‌ها، الگوها و برجسب‌های جنسیتی و تأثیر متقابل آن‌ها در فرهنگ و جامعه پرداخت. این بررسی منجر به تدوین یک نظریه با نام «عینک جنسیتی» شد. او در کتابی با همین عنوان، به این نکته تأکید می‌کند که فرضیات پنهان مربوط به جنسیت، با ساختار و فرهنگ جامعه در آمیخته شده‌اند. بَم این فرضیات را «عینک» می‌نامد و سعی دارد تا پژوهشگران به‌جای نگاه کردن از زاویه‌های مختلف، قادر به بررسی عینک‌های جنسیتی باشند و آنها را مورد بررسی قرار دهند به‌جای اینکه از زیر عینک دید بیرونی را بنگرند (Bem, 1993, 12). بَم، با طرح نظریه «عینک‌های جنسیتی» نشان می‌دهد که چگونه فرهنگ جامعه آمریکا از طریق سیاست‌های مردم‌محور، زنان را از برخی امتیازات محروم کرده است. به نظر او، مناظرات فرهنگی نباید صرفاً از لحاظ تبعیض‌های بین جنس مرد و زن بررسی شود؛ بلکه لازم است آنها را از این دیدگاه واکاوی کرد که چگونه فرهنگ مردم‌محور، باعث ایجاد فرهنگ امتیازبخشی به مردان و محرومیت زنان شده است. در واقع، بَم با تدوین نظریه عینک جنسیتی، تأکیدهای مربوط به نظریه‌های بیرونی، نظریه یادگیری اجتماعی و نظریه طرح‌واره جنسیتی را در خود جمع کرده است و تأکید بر زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی

در تأسیس عینک‌های جنسیتی را نیز به آن افزوده است. این روان‌شناس، پس از بررسی‌های پیوسته‌اش (شامل طرح‌واره جنسیتی و عینک جنسیتی)، ثابت کرده است که مفهوم جنسیت تحت‌تأثیر فرهنگ و اجتماع تغییر و تحول می‌یابد و دو قطب مردانه و زنانه را نادیده می‌گیرد، به جای آن، مفهومی تازه به نام جنسیتی تازه (افراد آندروژن) نیز می‌آفریند. این افراد برای سازگاری با موقعیت‌های فرهنگی و اجتماعی خود، ویژگی‌های هر دو جنس را به شکلی نیرومند در اعمال و رفتار خود به کار می‌برند (Mahmoudi Bakhtiari & Naseri, 2018, 317).

تحلیل نمونه‌ها

اکنون با دانستن مفهوم آندروژنی، به تحلیل این مورد در دو فیلم از دو فیلمساز زن و مرد پرداخته می‌شود: فیلم‌های «کافه ترانزیت» (کامبوزیا پرتوی، ۱۳۸۳) و «روسری آبی» (رخشان بنی‌اعتماد، ۱۳۷۳). با توجه به مفهوم آندروژنی و تحلیل آن در دو فیلم «کافه ترانزیت» و «روسری آبی» می‌توان به شخصیت‌هایی اشاره کرد که ویژگی‌های آندروژنی را در خود نشان می‌دهند.

خلاصه داستان فیلم کافه ترانزیت (کامبوزیا پرتوی، ۱۳۸۳)

ریحان، شخصیت اصلی فیلم «کافه ترانزیت»، پس از مرگ همسرش، تصمیم می‌گیرد زندگی خود را به دست بگیرد و با مخالفت ناصر، برادر همسر سابقش، به دنبال استقلال مالی خود باشد. او از اینکه بعد از مرگ همسرش، طبق سنت منطقه با برادر همسر مرحومش ازدواج کند، امتناع می‌کند و به جای آن تصمیم می‌گیرد به تنهایی زندگی کند. برای به دست آوردن استقلال مالی و بی‌نیاز شدن از ناصر، قهوه‌خانه همسر مرحومش را دوباره راه‌اندازی می‌کند و با تلاش و پشتکار، به آن رونق می‌بخشد. این نشان می‌دهد که ریحان به جای تابعیت از سنت‌ها و تصمیم‌گیری‌های دیگران، از آرزوها و خواسته‌های خود پیروی می‌کند و با انعطاف و استقلال، زندگی خود را شکل می‌دهد. با کم‌رونق شدن رستوران ناصر و حضور زاخاریا، مرد یونانی که به ریحان دل می‌بندد، موقعیت برای ریحان دشوارتر می‌شود. در این شرایط، ناصر موفق می‌شود با شکایت‌های مکررش، قهوه‌خانه ریحان را ببندد. اما ریحان از ازدواج مجدد با ناصر امتناع می‌کند و دوباره تصمیم می‌گیرد به تلاش برای استقلال و استقرار خود ادامه دهد. او برای اجاره کردن مکانی جدید برای قهوه‌خانه خود، به مجاورت رستوران ناصر مراجعه می‌کند. این نشان می‌دهد که ریحان تصمیم قاطعی دارد تا در مقابل فشارها و مخالفت‌ها، به تحقق آرزوها و اهدافش برسد و به عنوان یک زن قوی و مستقل در جامعه به راه خود ادامه دهد (Mahmoudi Bakhtiari & Naseri, 2018, 318).

شخصیت‌های فیلم «کافه ترانزیت»

ریحان سورعباسی: شخصیت اصلی فیلم، زنی که پس از مرگ همسرش تصمیم می‌گیرد زندگی خود را به دست بگیرد و به دنبال استقلال مالی خود باشد. ناصر الله‌وردی: برادر همسر ریحان که مخالف استقلال و استقرار ریحان است و تلاش می‌کند قهوه‌خانه‌اش را ببندد. کریم الله‌وردی: برادر دیگر همسر ریحان که نقشی در داستان ایفا می‌کند. زلیخا: همسر ناصر الله‌وردی که احتمالاً مخالف استقلال ریحان است. مادر ناصر: مادر ناصر الله‌وردی که در تدابیر

ناصر نقش دارد. لیلیا و سارا: فرزندان ریحان که در داستان نقش‌هایی دارند. زاخاریا: مرد یونانی که به ریحان دل می‌بندد و در داستان حضور دارد. این شخصیت‌ها به‌ویژه ریحان، ناصر و زاخاریا از اهمیت بیشتری برخوردارند و داستان اصلی را شکل می‌دهند.

به نظر می‌رسد که تعادل بین ویژگی‌های مردانه و زنانه در ریحان وجود داشته باشد و این ویژگی‌ها به شدت با یکدیگر تداخل دارند. این تداخل باعث می‌شود که هویت جنسیتی او به نوعی آندروژنی باشد، یعنی دارای ویژگی‌های هر دو جنس است. این می‌تواند به دلیل محیط فرهنگی و اجتماعی محدود و پیوسته بسته باشد که ریحان در آن زندگی می‌کند و نیازهای خود و خانواده‌اش را برآورده می‌کند. با توجه به نظریه‌های بام، افراد آندروژن دارای کارایی و رضایت بیشتری در زندگی هستند. اما باید توجه داشت که گاهی موقعیت و فشارهای فرهنگی و اجتماعی می‌توانند فرد را به گونه‌ای تحت فشار قرار دهند که وی را به بروز ویژگی‌های مردانه ترغیب کنند. به عنوان مثال، اگر همسر ریحان فوت نمی‌کرد، او احتمالاً هرگز به اقداماتی مردانه مانند راه‌اندازی و مدیریت قهوه‌خانه دست نمی‌زد (Ibid, 320). باید توجه داشت که تعداد بیشتری از کنش‌های ریحان نیز از خود فرد بوده و نه فقط تحت تأثیر فشارهای خارجی بوده است. این نشان می‌دهد که او دارای فعالیت و فراوانی در اتخاذ تصمیمات و رفتارهای خود است. در نتیجه، از مسئولیت برای اعمال رفتارهای مردانه تنها بر عوامل خارجی نمی‌توان سخن گفت؛ بلکه نقش و فعالیت فرد در این فرآیند نیز بسیار مهم است. بنابراین، می‌توان گفت که ریحان در فیلم «کافه ترانزیت» دارای ویژگی‌های آندروژنیته است و توانایی‌هایی را در اتخاذ رفتارهای مردانه و زنانه به نمایش می‌گذارد که نشان از قدرت و انعطاف او در مواجهه با فشارهای جنسیتی و اجتماعی دارد.

خلاصه داستان روسری آبی (رخشان بنی‌اعتماد، ۱۳۷۳)

در فیلم «روسری آبی»، شخصیت رسول رحمانی به عنوان یک صاحب کارخانه و مزرعه گوجه‌فرنگی معرفی می‌شود که پس از فوت همسرش تنها زندگی می‌کند. نوبر کردانی به عنوان یک کارگر وارد مزرعه و کارخانه او می‌شود. وی مسئولیت تأمین نیازهای خانواده‌اش را برعهده دارد. رسول پس از این که از مشکلات نوبر آگاه می‌شود، تصمیم می‌گیرد به زندگی نوبر سروسامان دهد. همچنین، برادرش را که به دلیل حمل مواد برای مادرش دستگیر شده، آزاد کرده و برای آن‌ها خانه‌ای مهیا می‌کند. سپس سعی می‌کند نوبر را به خانه بخت بفرستد، اما نوبر این پیشنهاد را قبول نمی‌کند. در این میان، رسول نیز به نوبر ابراز علاقه می‌کند و پیشنهاد ازدواج پنهانی را مطرح می‌کند که نوبر با خوشحالی قبول می‌کند. در پایان، وقتی دختران رسول از این اتفاق باخبر می‌شوند، حضور نوبر در خانه‌شان را سخت می‌کنند. در پی این موضوع، رسول تصمیم می‌گیرد زندگی مرفه و ثروتمندش را رها کرده و با نوبر زندگی کند (Ibid, 323-324).

شخصیت‌های فیلم «روسری آبی»

شخصیت‌های اصلی فیلم عبارتند از: رسول رحمانی، نوبر کردان، اصغر: کارگزار و معاون رسول رحمانی که نقش مهمی در روند داستان دارد و در مسائل مالی و سازمانی به وی کمک می‌کند. قدرت: کارگزار دیگر رسول رحمانی که به کارهای خانوادگی و مسائلی مربوط به روند زندگی روزمره کمک می‌کند. دختران و دامادهای رسول رحمانی: اعضای خانواده رسول که نقش‌های مختلفی در داستان دارند و تأثیر مهمی بر تصمیم‌گیری‌های او دارند.

در تحلیل شخصیت نوبر کردانی می‌توان ذکر کرد که وی در دو دوره مختلف زندگی‌اش دارای هم صفات زنانگی و هم مردانگی به صورت توأمان است و این نوعی از تضاد و تعامل بین جنسیت‌ها در شخصیت او را به وضوح نشان می‌دهد. در دوره اول، نوبر با صفات مردانه‌ای همچون استقلال، جسارت، کاری‌بودن و پرخاشگری شناخته می‌شود، که این ویژگی‌ها نمایانگر آندروژنیت‌اش هستند. اما پس از ازدواج، شخصیت او تغییر می‌کند و به شخصیتی با صفات زنانه‌تر مبدل می‌شود. این تغییرات در شخصیت نوبر می‌تواند به دلیل فشارهای اجتماعی و فرهنگی باشد که به وی وارد می‌شود. از طرفی، تأثیر وابستگی به رسول رحمانی و علاقه عاطفی به او نیز ممکن است نقش داشته باشد. این وابستگی و عشق به رسول ممکن است نقش زیادی در تغییر شخصیت نوبر ایفا کرده و او را به سمت صفات زنانه‌تر سوق داده باشد. به هر حال نوبر کردانی نمونه‌ای از تعامل پیچیده و تغییرپذیری شخصیت در مواجهه با شرایط مختلف زندگی است. تحلیل شخصیت‌های رسول رحمانی و نوبر کردانی نشان می‌دهد که هر دو از افرادی هستند که تحت تأثیر شرایط زندگی و رویدادهای اطراف خود، تغییراتی در رفتار و شخصیت خود تجربه می‌کنند. این تحولات نه تنها به دلیل ازدواج، بلکه به عوامل فرهنگی و اجتماعی نیز برمی‌گردد (Ibid, 327).

مقایسه شخصیت ریحان در «کافه ترانزیت» و نوبر و رسول در «روسری آبی»

ریحان در فیلم کافه ترانزیت نمایانگر آندروژنیت است. او به دنبال استقلال مالی و بی‌نیازی از برادر همسرش بوده و برای رسیدن به این هدف، قهوه‌خانه همسرش را دوباره راه می‌اندازد. او همچنین به عنوان یک مادر و معشوق، دارای صفات زنانه‌ای نیز است. ریحان در تلاش برای پیشرفت و برخورد با فشارهای اجتماعی، به صورت مستقل و با اتخاذ رفتارهای مردانه و زنانه، به نقش خود پاسخ می‌دهد. نوبر در فیلم روسری آبی نیز دارای آندروژنیت است، اما می‌توان تغییرات مشابهی در رفتار و شخصیت او مشاهده کرد. در طول فیلم، او از یک شخصیت مستقل و پرخاشگر، به یک شخصیت با صفات زنانه‌تر تبدیل می‌شود. او همچنین در تلاش برای تطابق با شرایط جدید زندگی خود، از صفات مختلف مردانه و زنانه استفاده می‌کند و در نهایت، تصمیم می‌گیرد زندگی مرفه و مادی را به نفع زندگی عاطفی و عشق با رسول ترجیح دهد. مقایسه تحلیل شخصیت‌های ریحان در فیلم «کافه ترانزیت» و نوبر در فیلم «روسری آبی» به وضوح نشان می‌دهد که هر دو شخصیت دارای پیچیدگی‌ها و الگوهای رفتاری متفاوتی هستند، اما هر دو در تأکید بر انعطاف‌پذیری جنسیتی و پذیرش صفات مختلف مردانه و زنانه مشترک هستند. در کل، هر دو شخصیت نشان می‌دهند که جنسیت و نقش‌های جنسیتی تنها محدود به الگوهای ثابت نیستند، و افراد می‌توانند با ترکیب صفات مختلف، به انعطاف‌پذیری جنسیتی و تطابق با شرایط مختلف زندگی دست یابند.

به‌طورکلی، هر دو فیلم نشان می‌دهند که شخصیت‌های زنانه می‌توانند با انعطاف و استفاده از ویژگی‌های مردانه و زنانه خود، به موفقیت در جامعه دست یابند. این حاکی از آن است که مفهوم آندروژنیت در جوامع ما می‌تواند به‌عنوان یک راه‌حل برای شکستن مرزهای جنسیتی و رسیدن به تساوی جنسیتی مورد استفاده قرار گیرد. رسول رحمانی نمایانگر یک مرد با عطف و دلسوزی است، که از لحاظ جنسیتی به‌وضوح مردانه است. اما او نیز از صفات زنانه مانند ملاحظت و حس مادرانه برخوردار است. او در تعامل با کارگران، به‌عنوان یک فرد محترم و مهربان، اما با تأکید بر سلطه و حمایت از آن‌ها، رهبری می‌کند. این نشان می‌دهد که او به‌عنوان یک مرد، توانایی اجرای قدرت را دارد، اما به‌طرزی دلسوزانه و با توجه به ارزش‌های انسانی با دیگران رفتار می‌کند. نوبر کردانی در ابتدا نشان می‌دهد که یک فرد مستقل و قدرتمند است که از انعطاف‌پذیری جنسیتی بهره‌مند است. اما پس از ازدواج با رسول، شخصیت او تغییر می‌کند و به یک شخصیت ملاحظت‌طلب و تحت‌تأثیر قرارگیری تبدیل می‌شود. این تحول نشان می‌دهد که نوبر نیز، همچون ریحان در «کافه ترانزیت»، تحت‌تأثیر انتظارات جنسیتی جامعه قرار می‌گیرد و از صفات زنانه‌تر برای مطابقت با این انتظارات استفاده می‌کند. در کل، هر دو شخصیت نشان‌دهنده انعطاف‌پذیری جنسیتی و توانایی تطابق با شرایط مختلف زندگی هستند، اما هرکدام به شیوه‌ای خاص به این تطابق رسیده‌اند و در تعامل با دیگران نقش‌های مختلفی را بازی می‌کنند.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش ابتدا به بررسی مفاهیمی از قبیل هرم فرودویت و آندروژنی در بستر علم و اساطیر بررسی شده است. سپس با تحلیل نمونه‌ها، براساس شخصیت‌های اول در فیلم‌های کافه ترانزیت و روسری آبی که دارای جنسیت آندروژنی هستند، به بررسی عمیق‌تر این مسئله پرداخته شد. همچنین تأثیر آن بر روی رفتار و شخصیت آن‌ها بررسی شده است. این تحلیل‌ها می‌توانند به درک بهتری از پیچیدگی‌ها و چندگانگی‌های جنسیت و نقش‌های جنسیتی در جوامع مختلف کمک کنند. تحول شخصیت‌های آندروژنی معمولاً تحت‌تأثیر شرایط زندگی شخصی و اجتماعی آن‌ها رخ می‌دهد. عوامل متعددی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر توسعه شخصیت و نقش‌های جنسیتی افراد تأثیر می‌گذارند. محیط خانوادگی و ارتباطات داخل خانواده از جمله عواملی هستند که به‌شکل گسترده‌ای بر تشکیل شخصیت و نقش‌های جنسیتی افراد اثر می‌گذارند. عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و مذهبی نیز از دیگر عواملی هستند که نهادهای مختلف اجتماعی و اقتصادی، همچون فرهنگ، جامعه، مذهب، وضعیت اقتصادی و سیاق اجتماعی، تأثیرات قابل‌توجهی بر شخصیت و نقش‌های جنسیتی افراد دارند. همچنین رویدادها، تجارب، چالش‌ها و فرصت‌هایی که در زندگی فردی رخ می‌دهند، نقش مهمی در شکل‌گیری شخصیت و نقش‌های جنسیتی دارند و می‌توانند به تغییرات آنها منجر شوند. از جمله عوامل روانی که به تحول شخصیت و نقش‌های جنسیتی کمک می‌کنند، می‌توان به تحلیل‌ها، ادراکات، احساسات و تمایلات شخصی اشاره کرد. این عوامل همگی در کنار یکدیگر، به‌شکل پیچیده‌ای بر توسعه شخصیت و نقش‌های جنسیتی افراد تأثیر می‌گذارند و باعث شکل‌گیری هویت فردی و نقش جنسیتی او می‌شوند.

ویژگی آندروژنی که در شخصیت‌های ریحان، رسول و نوبر در فیلم‌های «کافه ترانزیت» و «روسری آبی» مشاهده می‌شود، به‌عنوان ابعادی اساسی از رفتار و تصمیم‌گیری‌های این شخصیت‌ها مطرح می‌شود. شخصیت‌های مورد بررسی در این فیلم‌ها، دارای استقلال و اراده قوی بوده که این خصلت به آن‌ها کمک می‌کند تا تصمیمات خود را بر اساس ارزش‌ها و خواسته‌های شخصی خود اتخاذ کنند. آن‌ها از رهبری خودخواهی و انعطاف در تصمیم‌گیری‌هایشان بهره می‌برند و تحت تأثیر انتظارات دیگران قرار نمی‌گیرند. این شخصیت‌ها به دنبال استقلال مالی و شخصی خود هستند و به جای تابعیت از سنت‌ها و تصمیم‌گیری‌های دیگران، تصمیمات خود را بر اساس خواسته‌ها و ارزش‌های خود اتخاذ می‌کنند. در فیلم‌های «روسری آبی» و «کافه ترانزیت»، این شخصیت‌ها با تغییرات فرهنگی و اجتماعی سازگار هستند که این تطابقت از طریق رفتار، تصمیم‌گیری‌ها و تجارب آنها به وضوح نشان داده شده است. این هم‌گونی به فیلم‌ها عمق و واقعیت بیشتری می‌بخشد و روایتی پویا از زندگی و جوامع معاصر را به تصویر می‌کشد. شخصیت‌های نوبر، ریحان و رسول به‌عنوان نمایندگان از جوامع با تنوع فرهنگی و جنسیتی، ارزش‌ها و ایده‌های مختلفی را نمایان می‌سازند و به پذیرش تنوع و تفاوت‌ها در جامعه کمک می‌کنند. این شخصیت‌ها از طریق تجارب و تلاش‌هایشان، به تحولات جامعه پاسخ می‌دهند و به این ترتیب به تحقق آرزوها و اهداف خود می‌رسند. لازم به ذکر است که ویژگی‌های آندروژنی در هر فرد موجود است و ممکن است به شرایط خاص زندگی و محیط اجتماعی و فرهنگی فرد بستگی داشته باشد. اما برای تأیید یا رد این فرضیه، نیاز به مطالعات و پژوهش‌های دقیق و کارشناسانه در زمینه رفتارها و شخصیت‌های انسانی وجود دارد.

پی‌نوشت‌ها:

1. Androgyny
2. Hermes
3. Aphrodite
4. nymphs
5. Ida
6. salmacis

References:

Abolqhasemi, A & Kiyamarsi, A. (2006). Relationship of Androgyny and Mental Health with Marital Adjustment in Women. *Journal of Social-Cognitive Studies of Women*, 10, 55-66. (In Persian)

Allendy, R. (2000). *Love* (J. Sattari, Trans.). Tehran: Tous. (In Persian)

Amirabadi Farahani, F. & Ghiyoomzadeh, M. (2020). An Analysis of the function of the Iranian Criminal Justice System in the Face of Hermaphrodite Offenders. *Journal of Applied Studies in Social Sciences and Sociology*, 3 (4), 11-26. (In Persian)

Ansarian, M. (2005). Girls and Women Made by Men. *Research Journal of Children's and Adolescents' Literature*, 41, 131-140. (In Persian)

- Bem, S. L. (1981). *Lens of Gender: Transforming the Debate on Sexual*, New Haven: Yale University Press.
- Burckhardt, T. (2008). *Alchemy: Science of the Cosmos, Science of the Soul* (G. Ra'di Azarkhushi & P. Faramarzi, trans.). Tehran: Hekmat. (In Persian)
- Cook, E. P. (1985). A Framework for Sex Role Counseling. *Journal of Counseling and Development*, 64, 253-258.
- Dadgaran, S. M. & Jalilian, S. (2011). Examination of the Social Status of Women in the Works of Female and Male Filmmakers (*Café Transit and Under the Skin of the City*). *Media Studies*, 13, 59-84. (In Persian)
- Dadkhal Tehrani, M. & Nazarzadeh Kermani, F. (2015). Narratological Analysis of *Kafka on the Shore*. *Research in Contemporary World Literature*, 1 (20), 59-75. (In Persian)
- Ibn Dabbagh. (2000). *Mashariq Anwar al-Qulub wa Mafatih Asrar al-Ghayb: Love is the Stairway to the Secrets of God* (Gh. Ansari, Trans.). Tehran: Tahuri Publications. (In Persian)
- Kianoush, M. (2003). *Woman and Love in the World of Sadeq Hedayat: A Comparative Analytical Critique on the Story "Blind Owl"*. Los Angeles: Sharikat. (In Persian)
- Mohammadpour, A., Malek Sadeghi, M. & Alizadeh, M. (2012). A Semiotic Study of the Representation of Women in Iranian Cinema Films (Case Study: Films "Dog Killing", "Thursday Feast", and "Café Transit"). *Cultural and Communication Studies*, 29, 41-70. (In Persian)
- Mohammadpour, N., Taghiabadi, M. & Shalchi, V. (2022). Representation and Constructing Subject of the Female Heads of Households in Iranian Cinema (Semiotics of the Blue-Veiled, Border Café (Cafe Transit), and the Corridor (Dehliz)). *Journal of Woman in Culture Arts*, 2 (14), 241-265. (In Persian)
- Mahmoudi Bakhtiari, B. & Naseri, A. (2018). The Function of Androgyny as a Mask in the Characterization of the Female Characters in the Iranian Cinema: A Study of the Movies of "The Blue Scarf" and "Transit Café" *Journal of Woman in Culture Arts*, 3 (10), 311-331. (In Persian)
- Plato. (2002). *The Symposium: Lessons on Love from Plato's Perspective* (M. Sanaei, Trans.). Tehran: Jami. (In Persian)
- Razi, H. (2002 A). *Encyclopedia of Ancient Iran, Vol. 3*. Tehran: Sokhan. (In Persian)
- Razi, H. (2002 B). *Encyclopedia of Ancient Iran, Vol. 5*. Tehran: Sokhan. (In Persian)
- Sojoodi, F. & Ahmadi, F. (2009). Critical Discourse Analysis of "Blue Scarf". *Research journal of the Iranian Academy of Arts*, 3 (12), 112-128. (In Persian)
- Shamisa, C. (1997). *Types of Literature*. Tehran: Ferdows. (In Persian)